

Horen, zien en zwijgen. Opsporing in dorpen en stadsbuurten met een gesloten leefgemeenschap (2017). Eric Bervoets en Monique Bruinsma, m.m.v. Halima Turan en Eva Veerman. Politiewetenschap 97

Doelstelling

Licht werpen op de praktijk van opsporing in een heel specifieke context om lessen beschikbaar te maken voor (andere) politiemensen die werken met dit soort gemeenschappen en daarbij kennis, kunde en ideeën kunnen gebruiken.

Onderzoeksvragen

1. Welke werkwijzen gebruiken politiemensen om recherchezaken 'rond' te krijgen in dorpen en stadsbuurten met een hechte leefgemeenschap?
2. Wat zijn de knelpunten daarbij en hoe kunnen die worden opgelost?
3. Hoe maken politiemensen bij hun werkwijzen in deze hechte leefgemeenschappen gebruik van elementen van gebiedsgebonden politiewerk?
4. Hoe wordt omgegaan met conflicterende belangen in de verhouding recherche, wijkagent en gemeenschap?

Methoden van onderzoek

- literatuurstudie

5 case studies:

- openbronnenstudie en documentenanalyse
- observaties
- gesprekken met bewoners en middenstanders
- interviews met professionals
- groepsinterview met deskundigen

Uitgevoerd in:

Sint Willebrord (West-Brabant), stadsbuurt Broekhoven in Tilburg ('Vogeltjesbuurt'), stadsbuurt Ondiep (Utrecht), Volendam en stadsbuurt Enschede-Wesselerbrink.

Samenvatting

De geslotenheid van sommige hechte wijken en buurten bemoeilijkt het werk van de politie. Bij opsporing in deze gemeenschappen komt het vooral aan op houding, kennis en timing van politiemensen, die situaties goed moeten kunnen aanvoelen. De informatiepositie van de politie is vaak beperkt: men valt op in de gemeenschap en daardoor loopt een opsporingsonderzoek snel 'stuk'. Het is behoorlijk ingewikkeld om in een omgeving waar iedereen elkaar kent, verraad wordt bestraft en buitenstaanders direct opvallen, een netwerk van informanten op te bouwen. Opsporing in deze buurten vereist een bijzondere samenwerking tussen wijkagenten en rechercheurs. Een goede wijkagent stelt zich dienstbaar op naar de gemeenschap, maar met een rechte rug, doordat hij enerzijds personen in de gemeenschap wil helpen en anderzijds ook steeds duidelijk maakt dat hij, waar nodig, samen met zijn (recherche)collega's optreedt tegen misdaad. Op basis van de onderzoeksbevindingen komen de onderzoekers tot een pleidooi voor meer inzet op gebiedsgericht researchewerk.

In het onderzoek is gekeken naar de opsporing in een vijftal stadsbuurten en dorpen, die in de media en literatuur nogal eens het label 'hecht' krijgen toegekend: het West-Brabantse Sint Willebrord, de Vogeltjesbuurt in Tilburg, de stadsbuurt Ondiep in Utrecht, Volendam en de stadsbuurt Enschede-Wesselerbrink. Dergelijke kernen hebben een vaak historisch gegroeide terughoudendheid tegenover de buitenwereld en dat heeft ook zo zijn gevolgen voor de relatie

tussen de politie en de lokale gemeenschap in deze gebieden. Dataverzameling heeft plaatsgevonden via literatuurstudie, diepte-interviews en vormen van participerende observatie.

In het opsporingsproces in deze gemeenschappen blijkt de rol van de wijkagent cruciaal. Deze wordt uitgetest, op waarde geschat en geëvalueerd door de gemeenschap. Een wijkagent die in de ogen van de politie goed werk verricht voor de gemeenschap, hoeft nog geen goede wijkagent te zijn volgens de gemeenschap. Een goede wijkagent is voor hen betrokken, kent de lokale ongeschreven codes en mores én maakt het de gemeenschap niet te lastig. Een wijkagent die te veel meebeweegt met de gemeenschap is echter in mindere mate bruikbaar voor opsporingsdoeleinden, omdat deze niet zondermeer informatie deelt met collega's van de recherche. De onderzoeksresultaten laten zien dat gebiedsgericht researchewerk met kennis van de lokale gemeenschap wenselijk is en tonen aan hoe belangrijk én potentieel kwetsbaar de positie van de wijkagent daarbij is.